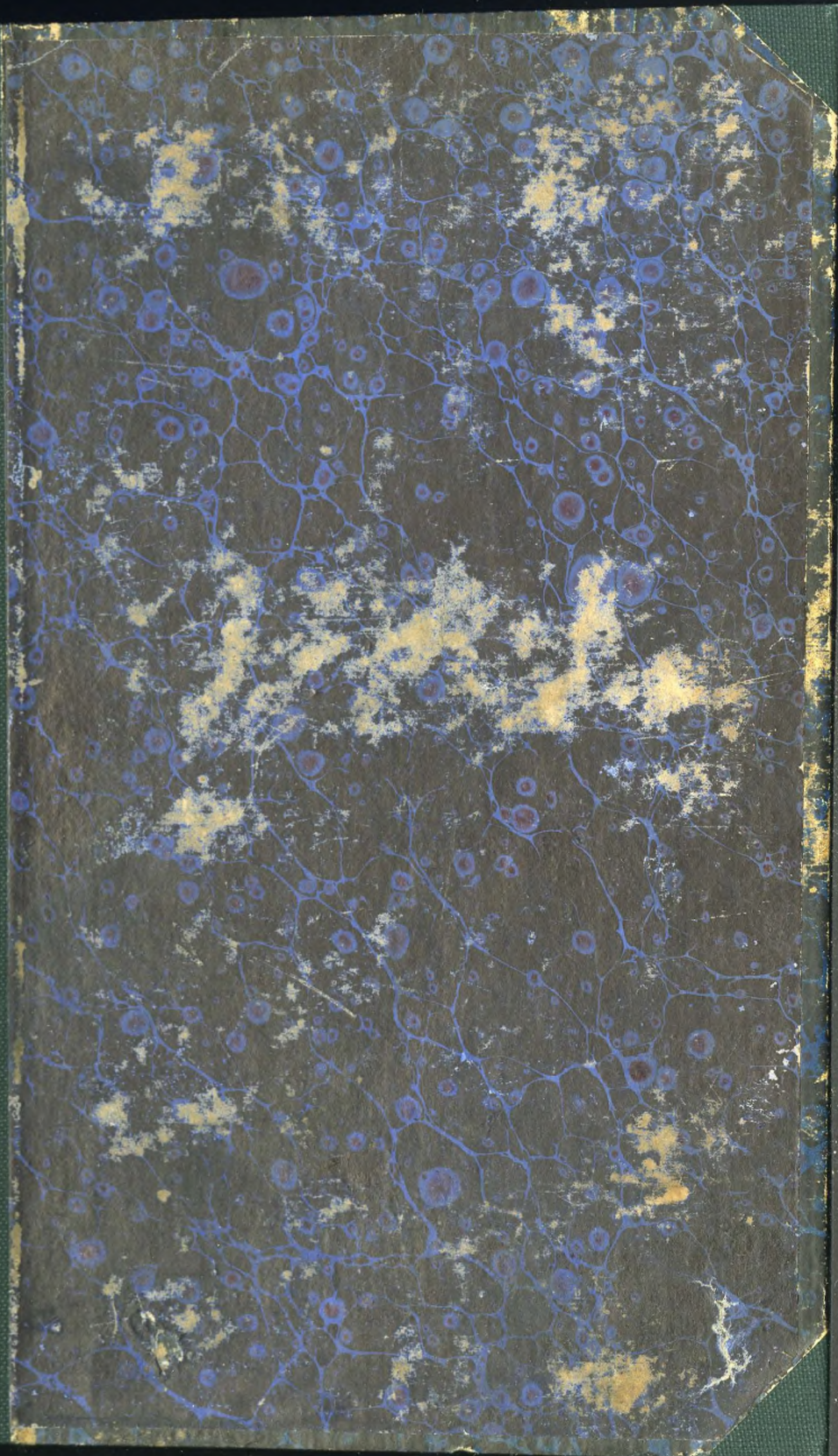

Politikai
röpiratok.

49.

MAGYARORSZÁG

UJJÁSZÜLETÉSE.

5.

Maring II:
April, II ken.

Sapi Ken Karolye'

Pozomy Wajmajho' II-848

49

362

MAGYARORSZÁG

ÚJJÁSZÜLETÉS.

Az ügyek zsarnoksága megszűnt,
A sajtó uralkodása feltűnt.

Talleyrand.

BUDAPESTEN,
GEIBEL KÁROLY TULAJDONA.

1848.

6157200564859

1848

DR. BALLAGI GÉZA

NYOMATOTT BUDÁN, M. K. EGYETEMI NYOMDÁBAN 1848.

BEVEZETÉS.

Midőn 1847-iki novemberben a magyar országgyűlés megnyílt, minden kebel dús reményekkel telt meg. Midőn István főherceg országunknak nádora lett, minden kebel örömtől lángolt, mert benne mindnyájan nemcsak érdemdús atya méltó utódát, hanem egyszersmind honfitársunkat tiszteltük, szerettük. Midőn pedig uralkodó koronás Fejedelmünk ő felsége nemzeti nyelvén szólott a magyar nemzethez, reményeink, örömeink kéjtengerré változtak, mely a szomorú multat minden keserőségeivel együtt elnyelte, s még a személyes bántalmakat is letörlék az emlékezet táblájáról az elragadtatás örömkönyűi.

Most, vagy soha! lón az általános jelszó, most boldogulnia kell a magyarnak. Ezt hittük, a legőszintébb bizalom szent hitével hittük mindnyájan, és mégis — csalatkoztunk, keserűen csalatkoztunk, valamint mindig csalatkoztak őseink is, midőn legnyiltabb érzelemmel tárak ki kebleiket a malasztos bizalomnak.

Mindjárt az országgyűlés első vitatkozásait pártviszály zavará, az arcokon ragyogó örömkönyűket a gyűlölködés öldöklő szele rögtön leszáritá, s a honatyák két ellenséges táborra szakadtak. Némellyek közölök agályra, némellyek csupa örömrre láttak okot, s a pártszenvedély legyőzé a közügy iránti szeretetet. A pártok mérközni és győzni akartak. Egy rész a hazaszeretetet tartá leghatalmasb ösztönnek, a másik a fönálló kormánypártot.

A szabadelmü párt az igaz ügy mindenhatóságában bízott, a conservativ párt ellenben a bécsi kormányt tartá

mindenhatónak, s azért ennek hódolt, hogy neheztelését ne idézze föl, s így legalább némi kis alamizsnát biztosítson néha néha a magyar nemzetnek.

Ennél szelidebben értelmezni nem bírjuk a conservatív párt politikáját, mert magyar véreinkről azt föltenni nem akarjuk, hogy honfitársaiknak, önmagoknak ártani szándékosan kívántak volna.

E sajnos pártviszályok az ellenzék által indítványozott válaszfölriratot megbuktaták, s ez azon szerencsés körülmény, mellynek nagy részben köszönhetjük, hogy jelenleg immár szabadon lélekezünk; mert a tevékeny szellemű honfiak ekkor meggyőződtek, hogy az olly nagy remények közt megnyílt országgyűléstől sem remélhetni többé a hon fölvirulását. E keserű érzelem villámgyorsan terjedt el ország szerte, s leginkább a hon fővárosában, hol az „Ellenzéki kör“ gyupontját képezé és képezi a szellemi surlódásnak.

Eszközökről kelle gondoskodni, mikkel a hazát siralmas állapotából a boldog, a jelentékeny nemzetek sorába lehessen emelni.

Erőszakról szó sem lehete, mert hazáját sokkal inkább szereti a magyar, mintsem azt fegyverek kétséges sikerének kitenni kívánhatná, s királyáldoz is mindig olly híven ragaszkodott a magyar, hogy minden eszközt visszatásítá, mi annak megsértésére vezérlett volna; mert tudta, hogy a fejdelem csak jót ohajt, s csak tanácsosa az, ki olly makacsul ragaszkodik a mult század politikájához, hogy a haladás minden anyagi és szellemi eszközét földhez szegezni iparkodott.

Ezen leverő helyzetben csak egy ut maradt nyitva a hon boldogságát szomjazó honfiak előtt, a nyilvánosság útja. Számosan határizák el tehát magokat, hogy a kormány hibáit nyíltan le fogják írni; ámde itt ismét ellenállhatlan megtámadással találkoztak.

Minden bötüre Censorok őrszeme figyelt, kik egyet-

len tollrántással a legőszintébb hazafiui gondolatot is örökre eltemették.

És kik voltak ezen megsemmítői a gondolatnak? Talán mind megannyi lángelmék, kik születve voltak annak megítélésére, hogy száz meg száz író gondolatai közül mellyik a jó, mellyik a kárhozatos? Nemde, ők csak azt törlötték ki, mi véres forradalmat idézhetendett elő, vagy mi a polgárok erkölceit megmérgezhette volna?

Ezt kérded, nyájos olvasó?

Szörnyűképen csalatkozol, ha ezt gondolod. Ők jöttek, isten tudja honnan, nem ismerte őket senki, s talán azért iparkodtak aztán annyira, magokat megismertetni!

Figyelj csak, nyájias olvasó, milly bölcsen törlögettek ezen ügyes férfiak.

Ha azt irtuk valamely regényben, hogy az ifju tüzes csókot nyomott kedvese ajakára, az erényes Censor a „tüzes“ szót kitörlé, hogy az erkölcsiséget megmentse. Ha valamely nagy gazembert jellemeztünk, a Censor csak azon föltét mellett engedé meg, hogy a gazember — zsidó legyen. Ha megirtuk, hogy X... városi tanácsos meg hagyja magát vesztegettetni, a Censor kitörlötte. Ha megirtuk, hogy a pékek süteménye azért kicsiny, mert azon városi tisztviselő, kire ezen ügy bizva van, nem jár el megbízatásában ugy, mint kellene, kitörlötte. Ha megirtuk, hogy az alsóbb rangu tisztviselő éhhalállal küzd és mégis szorgalmas dolgozásra szorítatik, a nagy fizetést huzók ellenben hónapokig sem mutatják magokat az ügyszobában, kitörlötte.

És ezt még nem elégették meg, hanem a beadott munkákra hetekig várakoztaták az írókat, sőt sokszor hónapokig is, mi által gyakran az egész munka időhez mért bece megsemmisült.

Az orvoslás ezen utja is el volt tehát előttünk zárva; amde köszönet a Censorok ezen oktalan tulszigorának, mert ez is hatalmasul sietteté Magyarország ujjászületését, minthogy minden tevékeny hazafi meggyőződék, mikép ez

uton sem boldogulhatni, s annálfogva más eszközöket kell megkísérteni. —

ELŐZMÉNYEK.

Lajos Fülöp Franciaországban megbukott, a nép emelé őt kormányra, s a nép számüzé a lálátlant, ki származásáról bűnösen megfeledkezett, és trónját hamuvá égeté, mellyből a szabadság Phoenixe diadalmasan emelkedék föl. A nép kénytelen volt ezt tenni, mert királya ismerte bajait, nyiltan olvashatván azokat mindennap, és mégsem teljesité az ohajtott, a követelt orvoslást.

E hír villám szárnyain nyargalá be Európa minden birodalmait, és mennydörgésével a legtunyább alvókat is fölriasztá zsibbasztó álmaikból. Nyolcvanezer katona, négyszáz ágyu és megvíhatlan sáncok ótalmazák az önző makacs francia kormányt s királyát, és a nép akarata a fegyvereket, az ágyukat, a sáncokat könnyü pehely gyanánt hita el, és az üsz király családotól földönfutóvá lón!

E hír villanyos hatása kivétel nélkül minden embert iszonyuan megrendíte, s a jó érzelmü honfiakban erős gyökeret vert azon gondolat, hogy erélyesen cselekednünk kell, ha édes hazánkat rendbontó kicsapongások szörnyü következményitől megóttalmazni kívánjuk; mert állapotunk további elviselhetlensége iránt csak egy volt a vélemény.

Martzius 9én lakomát adott az „Ellenzéki kör“, s a teendők iránt barátságos tanácskozás tartatott. A Bihary és Egressyféle zenészek a Rákoczy indulót és Marseillaisét dörgő tapsok közt ismételek, de a bús kedélyeket nem vidítháták föl, mert mindenki érzé, hogy hazánk ügyei forduló ponton állnak, mellyről könnyen órvénybe sülyedhet anynyi viharos századon át megórzött nemzetiségünk.

Ez alatt a pesti ifjuság is hő lelkesüléssel tanakodék a teendőkről, mert az országgyűlésen az alsótábla által in-

ditványozott fölrás a felelős magyar ministerség iránt több napig nem jöhetett vitatás alá a felsőtáblánál, melly késelemből mindenki annak tervezett elmellőzését hitte sejtethni. Az ifjak politikai lakoma tartását tervezék, nagy számmal, nyilvános helyen, s ez iránt az „Ellenzéki kör“ tagjai által egyesülésre szólítottak föl, s martzius 13án e fölszólításnak csakugyan engedtek is. Ezen közös gyűlésen *Klauzál* Gábor és *Nyáry* Pál állottak elő a mozgalom vezetésére, s indítványba tétetett, hogy a budapesti lakosság több ezernyi aláírásával ellátandó kérelem intéztessék az országgyűléshez, a legsürgetőbb javítások minél gyorsabb kieszközlése iránt. *Klauzál* és *Nyáry* mindazáltal ugy vélekedtek, hogy célszerűbb leendne ezen kérelmet ország-szerte köröztetni, mert így aztán annál nagyobb fogna hatása lenni, s ezen módositvány nagy többséggel határozatul mondatott ki, ámbár sokan szerették volna tüstént Pozsonyba indítani a Budapesten gyűjtendő aláírásokat.

Martzius 14-én az izgatás tehát illy értelemben folyt, s a nemzeti kívánatok még néhány ponttal szaporitattak. A polgárság minden osztálya nagy részvétellel csatlakozék ezen törvényszerű izgatáshoz, és Budán is csakhamar elterjedt a férfias vállolat hire, és a tisztviselők közül is sokan siettek a kérelmet aláírni, nem feledve, hogy ők szinte hű fiai e hazának, s hogy akkor késniök nem szabad, midőn a haza boldogsága forog kockán. Pesten mindenütt élénk mozgalom mutatkozék, utcákon s kávéházakban, főkép pedig azon uriutcai kávéházban, melly az ifjuság rendes gyűlhelye szokott lenni, sűrű csoportozatok hullámozottak és lelkesítő szónoklatok tartattak, mind megannyi előjelek, hogy fontos események kezdetén állunk.

FORRADALOM VÉR NÉLKÜL.

Martzius 15dike borusan viradt ránk, épen mint tiz év előtt, midőn Budapestet a Duna kiáradt hullámai elboriták.

Az eső most is egész nap folytában szakadt, s valamint tíz év előtt a Duna hullámai tölcsapongtak partjain, úgy most az agálytól háborgó keblek hullámai is magosra emelkedtek.

Már reggeli 8 órakor sűrű népcsoport tolonga az utcák szögletein, hol illy tartalmu falragaszok voltak olvashatók:

Mit kíván a magyar nemzet?

Legyen béke, szabadság és egyetértés!

1. Kivánjuk a sajtószabadságot, censura eltörlését.
2. Felelős ministeriumot Budapesten.
3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
5. Nemzeti őrsereget.
6. Közös teherviselést.
7. Urbéri viszonyok megszüntetését.
8. Eskütszékét, képviseleti egyenlőség alapján.
9. Nemzeti bankot.
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk.
11. A politikai statusfoglyok szabadon bocsátassanak.
12. Unio Erdélylyel.

Egyenlőség! Szabadság! Testvériség!

A pillanatról pillanatra növekedő s megújuló csoportok lelkesült részvétellel olvasák az írott fölhívást, és sokan hirtelen le is másolák azt, hogy mindenfelé terjeszthessék. Meg kell jegyezünk, mikép e lelkesülést nem kis mértékben segíté előidézni azon körülmény is, miszerint a bankjegyek iránt pár nap előtt olly általános bizalmatlanság keletkezett, a statuspapirok becsének rendkívüli csökkenése miatt, hogy értéken alatti áron is szabadulni törekedtek sokan papirpénzoktól. Ezen ijedelem kedvező időben terjedt, mert kit a szabadság, a legszentebb emberi jogok nem ébreszthettek volna részvételre, azt erszényének képzelt veszé-

lye csodásan villanyozta föl. Mondhatjuk, hogy minden körülmények olly csodásan hatottak össze, mikép hinnünk kell, hogy a magyarok istene maga intézte fölszabadulásunkat.

Ez alatt a lelkes ifjuság, megértve, és lángkebellet fogva föl a pillanat intó parancsát, szinte gyülekezni kezdett, nem gondolva némelly kikeményített gondolkozásu jogtanár parókás és papucsos berzengésivel, ki mindazokat büntetéssel fenyegeté, kik a kérelmet s politikai lakomát aláírni merészleldik! Ime, tisztelt polgártársak, olly emberekre is volt bizva alkotmányos hazánkban a jognak tanítása, kik tanítványiktól még a kérelmezési és honszerelmi szent jogot is megtagadni elég vakmerők voltak!! Ellenben az orvosnövendékek néhány lelkes tanítója tüstént engedett a közohajtásnak, teljes készséggel mentvén föl tanítványikat e napi rendes óráiktól.

A tanuló ifjuság tehát, dacára a rohanó zápornak, a hatvanutcai Landerer és Heckenast féle nyomda előtt, több százra menő polgárok kíséretében összegyülekezvén, a főnebbi nemzeti kívánatok rögtöni és censura nélküli kinyomatását erélyesen sürgeték, mit a nyomdások azonnal teljesítettek is, és így ezen honboldogító kívánatok több ezer példányban tüstént kinyomattak, Petőfink következő buzdító nemzeti dalával együtt, mellyet ihletett népköltőnk több izben hő lelkesüléssel szavalt el a roppant számú hallgatóság előtt:

NEMZETI DAL.

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok. —

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
 Kárhozottak ős apáink,
 Kik szabadon éltek haltak,
 Szolga földben nem nyughatnak.

A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
 Ki most, ha kell, halni nem mer,
 Kinek drágább rongy élete,
 Mint a haza becsülete.

A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
 Jobban ékesíti a kart,
 Es mi mégis láncot hordtunk!
 Ide veled, régi kardunk!

A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
 Méltó régi híréhez,
 Mit rákentek a századok,
 Lemossuk a gyalázatot.

A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk!

Hol sirjaink domborulnak,
 Unokáink leborulnak,
 És áldó imádság mellett
 Mondják el szent neveinket.

A magyarok istenére
 Esküszünk,
 Esküszünk, hogy rabok tovább
 Nem leszünk!

E buzdító nemzeti dal végsorait ezer torok ismétlé, s ugyanannyi kar magosra emelkedék, szent esküre, hogy az emberiség legdicsőbb jogait hatályosan védni fogja. Midőn az első nyomtatott példányok a közönség közt szétszórtak, nem lehetett állítani, hogy nedvesek voltak é már a sajtótól, vagy az olvasók örömkönyűi által áztattak meg, mert leírhatlan azon lelkesülés, mellyel mindenki kebléhez, ajakához szoritá a hatalom legnagyobb tényezőjét, a szabad sajtó elsőszülöttjét! Mintha a közönség minden tagja egy egy imádott kedvesét szabadította volna meg sötét börtönből, olly elragadtatással örvendett a bilincseiből kiszabadított gondolatnak, azon egyetlen kincsnek, melly az embert a teremtés koronájává magasztosítja. Ezen első diadal után nők és férfiak siettek mellökét nemzeti színű szalagcsokorral díszesíteni, melly alatt büszkén dobogott a szív a közelgő szabadság dicsó előérzetében, melly annál tisztább lehetett, mert eddig még egyetlen szó sem terjedt el a bécsi forradalom szerencsés sikeréről, melly Metternich herceg megbuktatása után a főnebbi nemzeti kívánatokhoz lényegben hasonló eredményeket szült, fájdalom, polgárvér kiontásának drága díján, melly a régihez makacsul ragaszkodó hatalmas minister fejére szálland, ki a nép jogszerű kívánatit a legjobb fejedelem trónjától mindig távol tudta tartani.

Pest város dél tájban lázas állapotban vala, minden arcon ingerültség mutatkozék, minden utcán sűrű csoportok hullámozottak, s a boltok lassanként bezárattak, nem félelemből, mert hiszen nem szánakozásra méltó népalj nyüzsgött az utcákon, hanem művelt ifjak, szorgalmas polgárok, s általában a középosztály emberei, kik a pillanat

fontosságát illőn felfogni teljes mértékben tudták; ezekhez kívántak tehát a boltok tulajdonosai is csatlakozni, hogy a nagy sikernek nemcsak áldásiban, hanem fáradaimaiban is osztozhassanak.

Dicsérőleg kell itt megemlékeznünk Pest város tanácsáról és a választott polgárságról, melly, hallván, hogy az összes polgárság az idő komoly intései iránt nyíltan tanácskozni kíván, rögtön megnyitá a városház termeit, délután 3 órakor, s 12 pontba foglalt jogszerű kívánatait rögtön egy szívvvel s lélekkel elfogadá, és a csönd s közbátorság föntartására a következő érdemes férfiaktól álló választmányt bizta meg: *Rottenbiller Lipót, Klausál Gábor, Nyáry Pál, Egressy Sámuel, Irinyi József, Staffenberger István, Molnár György, Irányi Dániel, Vasváry Pál, Petőfi Sándor, Tóth Gáspár, Gyurkovics Máté, Kacsokovics Lajos.* Ezekhez utóbb még választattak: *Nádasy István, Grosz Ferenc, Borsody Endre, Emmerling Károly, Burgmann Károly, Gieszriegl József, Belicay Imre, Müller József, Vecsey Sándor, Aul József, Ilkey Sándor, Jókay Mór, Emődy Dániel, Csányi László, Kendelényi Károly, Székely Gábor, Buljorszky Gyula, Oroszhegyi József, Sükey Károly, Sebő Antal, Vidacs János, Degre Alajos, Szegfű Mór, Magyar Mihál, Egressy Gábor, Kelety Zsigmond, Mocsáry János, Justh Manó, Szamvald Gyula, Sauer Ignác, Bugát Pál, Csasz Márton, Balassa János, Halász Géza, Flór Ferenc, Pólya József, Székács József, Pecelt Otto, Vörösmarty Mihál, Eötvös József, Kunvalder János, Török Pál, Szántófy Antal, Margó György, Mavromáty Józsaát, Hajnik Pál, Aigner Ferenc, Landerer Lajos, Kasselik Endre, Szepessy Ferenc, Pulszky Ferenc, Percel Móric, Smidegg Kálmán.*

A szó valódi értelmében közgyűlés a 12 nemzeti kívánat elfogadása és aláírása után, mellyre még Almásy Móric gróf Pest város biztosa is épen jókor érkezett, azon örvendetes, de most már ki nem elégitő hirrel, hogy Pozsonyban a főrendek az alsótábla felelős magyar ministerség iránti fölrását egyhangulag elfogadta, — tüstént határozá, hogy:

1) A nemzet fönidézett 12 kívánatát egy választmány haladék nélkül terjessze elő az ország rendeinek, hódolva

szeretett királyunk ő felségét pedig kérje meg, hogy ezen országgyűlést mielőbb Pestre áthelyezni méltóztassék.

2) A főnebbi választmányt pedig arra bizta meg, hogy a csönd, béke és rend föntartása körül erélyesen intézkedjék.

Ennélfogva a főnebbi választmány, *Klauzál Gábor*, *Nyáry Pál* és *Almásy Móric* gróf közvetlen vezérlete alatt rogtón a budai várba siette, mintegy tizezer ember kíséretében. Megható jelenet volt, midőn a szakadó esőben anynyi ezer ember a hegyre siette, s végig Buda várának nép telenséghez szokott utcáin. Mindnyáját ugyanazon egy dicső eszme vezérlé, a százados kívánatok életbe léptetése.

Az egész tömeg *Zichy Ferenc* gróf, helytartótanácsi elnök urhoz sereglett, ki, megértvén a nép törvényes kívánatát, a kormányszék egyhangu határozata által sajtónk bilincseit széttöré, és a censurát megszüntnek nyilatkozta, utóbb a sajtókihágások megtorlására következő rendszabályokat juttatván köztudomásra, a törvényhozás rendelkezéseig:

1) A sajtó minden megelőző censura nélkül szabadon működik.

2) Minden, akár könyvnyomtatás, akár könyomás által kiadott bármelly nemű irat vagy rajznak szerzője, szerkesztője, vagy készítője, az iratban, vagy rajzban foglaltakért felelős.

3) Minden könyvnyomtató és könyvomó az illető könyv, vagy rajz kinyomása és a szerzőnek átadása után, tartozik azonnal a nyomatnak egy példányát az illető hatóság elnökének átadni; ki

4) Köteles azon példányt a kinevezett bizottság elnökének haladék nélkül felelősség terhe alatt azonnal át-küldeni.

5) A sajtó útján elkövethető visszaélések és kihágások meghíralása végett rendelt ideiglenes bizottság névsora ide mellékeltetik következőkép: *Nyáry Pál*, *Klauzál Gábor*, *Deák Ferencz*, *Patay József*, *Fáy András*, b. *Eötvös József*,

Trefort Ágoston, Vörösmarty Mihály, Bajza József, Fényes Elek, Szalay László, Balla Endre, Rottenbiller Leopold, b. Kemény Zsigmond, Lukács Mórícz, Valero Antal, Szilágyi István gombkötő, Kappel Frigyes, Tóth Gáspár, szabó, Fröhlich Frigyes, Burgmann Keresztély, Irinyi József, Egressy Samu, Zlinszky János főbíró, Belaagh Antal eskütt.

6) Ezen bizottság a kinyomott iratot, vagy rajzot megvizsgálván, a benne talált vétség iránt véleményét kimondja, és az esetet a vétkesnek illető bíróságához további elítélés végett átküldi.

7) Ki valamely iratot, vagy rajzot ki akar adni, köteles a nyomandó iratot vagy rajzot önkezével aláírni, és ha a nyomdatulajdonos előtt a kinyomtatást kívánó egyén ismeretes nem volna, köteles ugyanazonságát az illető nyomdatulajdonos előtt ismeretes két tanu által behizonyítani.

8) A nyomda tulajdonosa tartozik minden legkisebb nyomatra nevét, vagy műhelye címét kinyomni; ha ezt elmulasztaná, vagy, ha az általa kinyomott iratot ismerve, a kiadó egyén által alá nem iratta, vagy ha azt nem ismerve, annak ugyanazonságát két általa ismeretes tanukkal maga előtt be nem bizonyította; ugyszinte, ha a nyomott irat vagy rajz, a hatósági elnök kezébe azonnali általadását elhanyagolná: a kiadott irat vagy rajz tartalmaért szintugy felelőssé válik, mint maga a szerző vagy kiadó.

9) Epen ezen felelet terhe alá esik azon hatóság elnöke is, ki a nyomda tulajdonosa által neki átadott nyomtatványt a bizottság elnökének azonnal meg nem küldi.

Miről a városi tanács ezennel szoros hozzátartás végett értesittetik. Kelt Budán a magyar kir. kelyt. tanács 1848ik évi bőjtmáshó 16-kán tartott üléséből, a városi tanácsnak jóakarói gr. Zichy Ferenc m.k., Nyéky Mihály m. k. stb.

Továbbá, ugyanakkor éntézkedék a nagyméltóságú helytartótanács, hogy a sorkatonaság nem fog a rendfőntartásba avatkozni, hanem az alakítandó nemzetőrség, egyesülve az egyenruhás polgársággal fog e tekintetben működ-

ni, mihez képest a nemzetőrség már alakult is több csapatban, következő eskü mellett:

„Én, mint a pesti polgári őrsereg tagja, esküszöm az egy élő istenre, hogy hazának, királynak és az alkotmány-
nak tántoríthatlan híve leszek, a törvényeknek és törvényes hatóságoknak, ide érve polgárőri fő- és altiszteimet, mindig engedelmes leszek, — azokat tisztelni, s törvény-
szerű parancsaikat teljesíteni fogom; zászlómat a haza és városom szolgálatában semmi esetben el nem hagyandom;
órhadi szolgálatomban nappal és éjjel férfiasan viselendem magamat, s a közbátorság és rend fentartásában minden erőmből munkás leszek; általában órhadi szabályainkat törvénykép tisztelve, azoknak minden pontjait teljesítendem, s ellenük véteni nem fogok. Isten engem úgy segítse, Amen.“

Végre ugyan e nagyméltóságú kormányiszék *Stancsics* Mihál kedvelt hazánkfíát a katonai fogházból, bírói ítéletig s kezesség mellett nyomban szabadon bocsátatni rendelte, s a nép karjain vitte kocsiba az ártatlan vértanút, ki szomorú börtönben szenvedett azért, mert az isten legszebb adományát, a gondolatot szabadon ki merte mondani!

A nép örömmáorban uszott, midőn minden ohajtásit illy dicsőn teljesülve látá, s örömét nem zavará azon gondolat, hogy e szerencsét talán csak a bécsi forradalom sikerre megérkeztének köszönheté, mert most mindenki csak az eredményt tekinté, és ezzel méltán meg lehetett elégedni.

A nép szövétnekeket gyujta, a kocsiból a lovakat kifogá, és fényes diadalmenetben kíséré Pestre a városházba a gondolatszabadság megszabadított derék bajnokát, onnan pedig nyugalomra, a váciutcai „Nádor“ vendéglőbe.

Este hét órakor már ismét csöndesek valának az utcák, s e szerint Magyarország ujjászületési nagy következményű forradalma néhány óra alatt ment véghez, még pedig vér nélkül, mire Európában még eddig példa nem vala. S méltán büszkék lehetünk, hogy e békés diadalt mi magyarok vittuk ki, mi magyarok, kikről sokan olly igen szereték hir-

detni, hogy durvák, s a szabadság élvezésére még éretlenek vagyunk! Adja a magyarok istene, hogy teljes átalakulásunk is illy békesen menjen véghez!

SZINHÁZI ÜNNEPÉLY.

Martzius 15ike évlapjaink díszce leend, illő volt tehát, hogy színházunk, ezen eddig egyetlen valódi nemzeti intézetünk is megünnepelje e nagy napot, s ezt tenni csakugyan nem is mulasztotta el. A lelkes igazgató, *Bajza József*, átengedé ez este az örvendező népnek a nemzeti színházat, mellynek személyzete, fényes világítás mellett „*Bánk bán*“ jeles nemzeti drámát adá elő. E választás már azon tekintetből is igen helyes vala, mert láthattuk ebből, mennyire haladtunk, s mennyire különböznek a mostani viszonyok a régiektől. *Bánk bán* iszonyu vérontásra kényszerült, hogy a szegény haza szomorú sorsát némileg földerítse, és milly parányi volt mégis a siker? Most ellenben csak törvényes akaratát nyilvánítá a nép szilárdul és minden erőszakoskodás nélkül, s szellemi és anyagi börtönök súlyos ajtait nyitá meg puszta szózatával, és négy óra alatt egy egész századdal mozdítá előbbre elnyomatott hazánkat a haladás dicső ősvényén. S mi okozá a siker különbségét? Az, hogy *Bánk bán* idejében csak érc fegyvereket használtak elődeink, most ellenben a sajtóval harcolunk a szabadság elnyomói ellen, a sajtóval, melly még bilincsei közt is olly hatályos erővel tudá működni, hogy a szuronyokat megtompítá és az ágyukat elnémitá.

Színészing javában játszottak, midőn a nagyszámu közönséget szédítő örömmámorra villanyozta azon hir, hogy a sajtó és *Stancics* meg vannak szabadítva. Minden szemben elragadtatás könyűi csillogtak, s minden ajak harsány dicsőítésére nyilt meg a nagyszerű eseményeknek. A szomorujátékot folytatni nem leheté, mert ugyan ki kívánt volna busulni azon ünnepélyes pillanatban, melly megadá

végre a nemzetnek azon üdvet, melly után annyi századok óta siker nélkül sohajtott.

A rendezőség tehát, a közönséggel egyesülve igen érdekes egyvelget rendezett, miután hirül adatott, hogy a nép bajnoka, Stancsics, annyira el van gyöngülve e váratlan események hatása által, hogy a színházban nem jelenhetik meg, s most már rég nélkülzött családja körében élvezi a szabadság megnyugtató édes óráit.

Hallottuk a lelkesítő *Rákócy* indulót, melly annyi nagyszerű visszaemlékezésre buzdít minden magyart; hallottuk a nagyhirű *Marseillais*et, melly a franciák diadalait olly sokszor ünnepélyesíté; hallottuk „*Hunyadi László*“ nemzeti daljátékunk legkitünőbb részét, melly Cilley megbukása által olly igen hasonlíta most Metternich herceg futásához; hallottuk gyönyörű nemzeti dalainkat Fűredy ajakiról, s hallottuk Petőfynek lángra gyújtó nemzeti dalát, remekül szavalva Egressy Gábor, és énekelve a karszemélyzet által.

E sorokat:

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

az egész közönség, ujjait megosra emelve, ünnepélyesen ismétlé, s a magyarok istene meg fogja ezen ünnepélyes esküt hallgatni, és bizonyosan megadja igazságos kívánatinkat, ha szent marad előttünk e négy szó:

Egyenlőség! Szabadság! Testvériség! Béke!

TOVÁBBI SIKER.

Martzius 16án roppant gyorsasággal haladtak az események, valamint a további napokon is.

Béke s csönd uralkodék mindenütt, csak a gyűlhelyeken tartattak célszerű szónoklatok, s estére ünnyepélyes világitás vala hirdetve, ámbár erre szükség sem volt, mert

a készülétek ezen ünnepélyre már előre minden bejelentés nélkül is megtörténtek. Budapest utcáin több ezer nemzeti zászló lobogott, s minden arcon öröm kifejezése sugárzott.

A nemzetiségek torzsalkodása megszűnt, magyar, német, szerb sat. testvérileg ölelék egymást, s kitűnt, hogy az eddigi idegenkedést csak a megbukott idegen kormány szülte, s annak távoztával minden választófal önkényt leomlott, melly eddig a haza fölvirágzását olly hatályosan gátolta.

Megszűntek a pártok egymás elleni agyarkodásai is, mellyek minden nyilatkozatát a korszerű tevékenységnek csirájában fojták el; *Apponyi* György gróf főkorlátnok hivataláról lemondott, s a conservatív párt föloszlott, és a nemzet többségéhez csatlakozott. A „Gyűlde“ az „Ellenzéki kör“ tagjai közé állott, s a „Nemzeti ujság“ szabadelmű elveket vallott be. Némelleyek fejöket csóválják e gyors átérések fölött, ámde ne legyünk boldogságunk közepett tulszigoruak, s ne tartsuk rosznak a magyar vért; gondoljuk inkább, hogy némelley polgártársink az illy teljes átalakulást sajátyszerű kevert helyzetünk, s az ellenünk fölléphető roppant hatalom súlya következtében lehetlennék tartották, s talán azért iparkodtak túlzólag is mérsékelni, hogy legalább azt ne veszítsük el, a minek már birtokában voltunk. Sokat lehetne ez ellen mondani, igaz, de most, miután a nagy kocka kedvezőleg dőlt el, higyük inkább többet, mint keveset, feledjünk még többet, és mindenesetre legyünk rendkívül szemesek. Szóval, kissé félnünk nem árt, de megijednünk egyáltalában nem szabad.

A papok is nemzeti színeket viselnek, a lotteriák, a szegényebb néposztály ezen telhetlen nadályai, országszerte meg vannak szüntetve, a nyilvános épületekről a kétfejű sasok leszedettek, s a fekete sárga színeket nemzeti színek váltották föl, minden erőszak nélkül, csupán törvényes hatósági rendeletre. Az írók is seregesen lépnek a nemzetőrség soraiba, s hiteseik díszes zászlót készítettek osztályuknak, mellyben zsidó polgártársink is nagy számmal

szolgálnak. Külön fekete sereg is alakult, dicső Mátyás királyunkra emlékeztetve, s hatvan éves aggastyánok is örömmest ragadnak fegyvert, hogy szükség esetén vérökkel is megerősíthessék azon üdvös sikert, mellyet az ész fegyverei olly diadalmasan küzdöttek ki. A városház előtti tér „szabadságtér“ ezentul, az egyetemi épület előtti pedig „15dik martius tere,“ a hatvanutca ezentul „szabadsajtóutca,“ mint-hogy ott eszközölteték Landerer és Heckenast nyomdájukban az első nyomtatás censura nélkül. Budán a diszpiac „Istvántér“ nevet kapott, s ezeket egész sora követendi a nemzeti szellemü uj elnevezéseknek.

A budai magyar kamara, melly eddig olly csökönös német volt, mintha Würtembergában állott volna, rögtön tökéletesen megmagyarosult, s valódi magyar tagjai megszabadultak valahára a gunyos lenézetéstől. A dohány trafikák bezárattak.

Stancsics hazánkfia számára, ki ezentul Tancsis nevet viselend, aláírások gyűjtetnek, s Pestmegye közgyűlése már ősi népgyűléssé alakult, mellyben minden polgártársnak egyenlő szavazata van. A sajtó élénkül mozog, uj lapok és röpívek támadnak, buzdítva és oktatta, s a tiltott könyvek kiadattak harmincadhivatali penészes bürtöneikből és fennen hirdetik a szabad szót.

A tanuló ifjuság is kibontakozni kíván eddigi szellemi fogságából, melly okozá, hogy midőn tiz évi iskolázás után az életbe léptünk, ismét tanulnunk kelle kezdeni, ha boldogulni akartunk. A derék ifjuság ezen pontokban fejeze ki korszerű kívánatait:

1) A magyar egyetem emancipációja a bécsi kormány és egyetem gyámsága alól, s annak törvény általi biztosítása.

2) Az egyetem kormányzásának szabadelvü elrendezése s országgyűléseni képviseltetése.

3) Az egyetemi jószágok fölszabadítása a collégiális rendszer kezelése alól, s azoknak hü nyilvános felelőséggel járó kezelése.

4) Tökéletes tanítási és tanulási szabadság, t. i. szabad legyen a tanulói évek meghatározása mellett tant és tanítót választani; nemkülönbén tudományuk és képességek által kitűnt egyéneknek szabadon oktathatni, s az állodalom által fizetett tanárokéval egyenlő érvényességű bizonyítványokat adhatni.

5) A rendes és rendkívüli tanszékek, segédállomások stb. — nem kegyelem útján, de érdem és nyilvános csődület általi betöltése minden valláskülönbség nélkül s azoknak a külön vallások szükségéinek s a tudomány jelen állásának megfelelő szaporítása.

6) Testgyakorlati intézetek s egyletek föllállítása.

7) A tudományban elmaradt, vagy elaggott tanárok elmozdítása s nyugdíjaztatása.

8) Az évenkénti próbatételek megszüntetése, s azok helyett nyilvános szigorú s kimerítő díjnélküli végvizsgálatok behozatala, a tanároknak az állodalom általi kármentesítésével.

9) Nagyobb, a tudományok jelen igényeinek megfelelő s a magyar nemzethez illő tantermek s egyéb intézetek föllállítása.

Kelt Pesten, a magyar kir. tudományegyetem összes ifjusága közgyűléséből, a sajtószabadság harmadik napján.

Tudomásra esvén a tanári testületnek a magyar egyetemi lelkes ifjuság korszerű kívánatai, a fentebbi pontok elfogadására örömmel nyujt kezét, és e szent ügyet magáévá teszi. — Szabó János s. k., magy. k. tud. egyetem e. i. rectora és academiai tanár. Balassa s. k., Rupp s. k., Arányi s. k., mint a tanári testület kiküldött tagjai.

Ezen kívánatokat ugyanazon választmány vitte magával, melly a 12 nemzeti kívánattal Pozsonyba és Bécsbe indult, s ezek gyors megerősítése után ezentul remélhetjük, hogy köztünk is általánosb leend a valódi műveltség, s fenőbb tudományos kiképzettség.

A tudós társaság is megünneplé a sajtószabadságot, gyűléseit ezentul nyilvánosan tartandja, mit tüstént gyakorlatilag meg is kezdett, levelező tagjait egyenlő szavazati joggal ruházta föl, legjobb fejedelmünkhez, hön szeretett István nádorunkhoz, Batthyány Lajos gróf miniserelnökhez és a honatyákhoz üdvözlő feliratokat intézett, szabályait gyökeresen javítani fogja, és szállása ablakából kitüzé a nemzeti lobogót, mellyen jelszava „*Borura derü*“ most már az egész hazának szól.

Ime, miket szült csak rövid néhány óra Budapesten, s mennyi csatlakozott ezekhez még Pozsonyban és Bécsben, mikép azt alább tüstént előadandjuk. —

Ö R Ö M Ü N N E P.

Az elmondott nagyszerü sikert minden kebel ünneplé, de a mivel a szív csordultig telve van, azt nyilvánítani is kívánja, és így martzius 16án este a két város igézö fényben ragyogott.

Ezer meg ezer gyertya s lámpafény világítá a két várost, s még a budavári királyi palota is tündérfényben uszott, mi eddig még nem volt gyakorlatban, s ez jelenté, hogy az uralkodó felséges család is osztja a közörömet, és ez igen természetes, mert lehet é fejdelem számára üdvözítőbb érzés annál, hogy hű népeit boldogította!

Vörösmarty következő verssel ünneplé a sajtó fölszabadultát:

Kelj föl rabágyad kópárnáiról,
 Beteg, megzsibbadt gondolat!
 Kiálts föl, érzés! melly nyögél
 Elfojtott, vérző szív alatt.

Oh, jöjtek ki, láncra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot.
S a honra, melly soká tűrt veletek,
Derűt, vigaszt és áldást hozzatok!

E gyönyörű költemény átvilágítva ragyogott az „Ellenzéki kör“ ablakában, melly ezentul, egyesülve a többi hasonló társulatokkal, egyszerűen csak „Kör“ nevet viselend.

Emich könyvboltja előtt Petőfy népköltőnk arcképe díszlett, s általában minden könyvbolt és nyomda előtt ily föliratu nemzeti zászlók lobogtak: „Éljen a sajtószabadság!“ Landerer és Heckenast nyomdai személyzete díszmenetben vonult végig az utcákon, zászlók alatt, s mindenütt zajos éljenzéssel üdvözöltetett. Mondhatni, hogy éjjelig az egész lakosság talpon volt, s kicsapongás mégsem történt, egyetlen ablak sem zuzatott be, mi más világitások alkalmával soha nem maradt el, sőt még csak tyukszemére sem hágtak senkinek, mikép Nyáry Pál a budai városház nyílt teremében tréfásan megjegyzé, s e dicsőség érdeme nagy részben őt is illeti, mint egyik buzgó tagját a pesti intéző választmányak.

Vasárnap, martzius 19én hálaimák tartattak egyházainkban a nagy események szerencsés teljesülteért, s minden hazafi kebléből forró sonajtások emelkedtek a mindenhatóhoz, hogy a boldogító siker egyszersmind állandó legyen.

Isteni tisztelet alatt *Sujánszky* Antal tollából folyt ezen imák is hangzottak:

Fölséges Isten! a mult, jelen és jövő századok mindenható királya; kinek kezében nyugszik az országok sorsa és jóléte; ki szemed egy pillantásával hazákat alkotsz és megsemmisítesz, Te voltál, ki a honszerzés, a honvédelem véstelt napjaiban kiontott vérnek özönét megelégelve, népünk felharsogó sajtát szavadat hangoztatva, szeretett királyunkkal megértetni engedted, hogy a trón szilárdsága, a haza boldogsága nem a szellem és szabadság elnyomása, hanem mind a kettőnek fölmentése által lehet leginkább

eszközlendő. — Szívünk legforróbb érzelmivel hálát adunk neked, hogy míg e kíncsek kivivása más népeknél vérontásba és haláláldozatokba került, mi azt felettünk örökös gondviselésed kegyelméből a rend, törvényesség és béke karjain tudtuk kiküzdeni. — Adj nekünk erőt, hogy a kivívott szabadság varázsa soha minket a kölcsönös szeretet, polgári engedelmesség és a fejedelem iránti tisztelet utjáról le ne tántorítson; ne hadd soha elfelejtenünk, hogy azon nép, melly szabadságát a rend és béke fölforgatására használja, e visszaélés büntetéseül mindig zsarnoki önkény alá jutott. — Adj az átalakulás élén álló férfiaknak elegendő szilárdságot, kitűrést és belátást, hogy a hon javát hasonló lelkesedéssel tovább is eszközölvén, általad az ohajtott siker áldásának minél előbb, minél nagyobb mértékben örvendjünk. Áldd meg királyunkat, áldd meg szabadságunk és hazánkat. Amen.

Isten! hatalmas trónodig
 E nép imája fölhatott,
 S hazánkra örökös szemed
 Deríte fényes korszakot.
 Tied szívünknek hála hangja,
 Melly mint kegyelmed hirharangja
     E nagy nevekben dús hazát,
     Örömríadva futja át.

Mit a lenyügzött nemzetek
 Erőszak által nyertek el,
 Hazánk egén fénycsillagul
 Szilárd törekvés költi fel
 Tied szívünknek stb.

Mit szent malasztod önt belénk,
 Szabaddá lett a gondolat,
 Melly annyi századok során
 Epedt nyomasztó zár alatt.
 Tied szívünknek stb.

S mit most a honnak szent java,
 A lelkek üdve megkiván,
 Mint szózatod fog hangzani
 Százezerek ihlett ajakán.
 Tiéd szívünknek stb.

Ledöntve néped s a király
 Között az ármány gátfala,
 S engesztelést ohajtva lett
 Nekünk a béke angyala.
 Tiéd szívünknek stb.

Nem foly hazánkban vérpatak;
 A rend és béke zászlaját
 Ragadva kézbe nemzetünk,
 Okot remegni az nem ád
 Tiéd szívünknek stb.

Hogy mind ez így lőn, orszemed
 Virasztott hű néped fölött,
 Melly szebb jövőre a dicső
 Királylyal uj frigyét kötött.
 Tiéd szívünknek stb.

Áldásod lengjen e hazán,
 S forrón imádó népeden;
 S a mit kivívtunk olly dicsőn —
 Egész világon úgy legyen!!!
 Tiéd szívünknek stb.

Meg vagyunk győződve, mikép ezen szivből fakadt imák minden honfikebelben őszinte viszhangra fognak találni, s ha nem épen ugyan ezen szavak is, de tartalmuk bizonyára milliók ajakiról fog a magyarok istenéhez emelkedni.

E nap egyszersmind vásár vasárnapja volt, sok ezer vidéki hazánkfia és sok külföldi gyülekezett össze fővárosinkban, és sokan rettegetek, hogy kicsapongások fognak történni, de csalatkoztak; fegyveres polgártársink buzgón ór-

ködtek mind a két városban éjjel nappal, s tuzás nélkül mondhatni, hogy más alkalommal e napon több botrány történt, mint ezuttal, a mi ismét elég világosan tanúsítja, hogy a törvényes szabadságra épen nem vagyunk olly éretlenek, mint némellyek hinni és hirdetni szerették, kik embertársaikat örökké gyermeki járszalagon ohajtanák tartani.

BÉCSI DIADAL.

Az alatt, míg ezek Budapesten történtek, megtartátek végre Pozsonyban az ohajtva várt főrendi ülés, mellyben az alsótábla fölírása az „Országgyűlési teendők“ iránt, *István* nádorunk ő fensége indítványára egyhangulag elfogadtatott, egyértelműleg az alsótáblával határozatván egyszersmind, hogy a fölírást *István* főherceg vezérlete alatt vegyes küldöttség fogja felséges urunk s királyunknak átnyujtani.

Bécsben ekkor már, némi sajnós félreértések s elhamarkodás következtében, polgárvér folyt vala, mellyért mindazáltal kárpótlásul szolgált a nép kívánatainak azonnali teljesítése.

E kívánatokat, mellyek alapja: alkotmány és felelős kormány, sajtószabadsággal, részint a haladó kor érlelé meg a bécsiek keblében, részint a francia forradalom s német birodalmak legujjabb mozgalmái; de nem fogja senki tagadhatni, hogy országgyűlésünk is nagy részben irányadoul szolgált e tekintetben a bécsi polgárságnak. Nem csoda tehát, hogy a magyar küldöttséget roppant lelkesüléssel fogadák a bécsiek.

István nádorunk és *Kossuth* Lajos valódi bálványozás tárgyai valának, a város kivilágítatott, tisztelgő őrcsapatok állítottak föl, a hölgyek virágfüzérékkel s szalagokkal áraszták el a két nemzet kedvelteit, s mondhatjuk, hogy valamint hajdan dicsó *Mátyásunk* alatt Bécs falait foglalta

el, úgy most a bécsi nép szíveit hódítja meg a magyar. Adja isten, hogy a mostani szellemi hódítás állandóan megmaradjon.

Tisztelve szeretett nádorunk, István főherceg Becsben ünnepélyesen kijelenté, hogy:

azon esetre, ha a magyar nemzet kívánatai nem teljesítenének, ő nádor lenni azonnal megszűnik!

Egyszerűen adjuk elő e szókat, s nem ragasztunk hozzájuk semmi magasztaló megjegyzést, mert ezek olly fenségesek, hogy történetünk évlapjain örökké legszebb gyémántok gyanánt fognak tündöklenni.

Előadásunkat össze kell vonnunk, mert nem irunk történetet, hanem csak egyszerű, rövid vázlatot rögtönzünk, hogy szeretett rokonink a haza minden részében minel gyorsabban olvashassák az események összesített rövid kivonatát.

Uralkodó fejedelmünk ő felsége, ki háromszáz év óta az első magyar király, ki magyar nemzetéhez magyar nyelven szólott, atyai készséggel teljesíté a magyar nemzet kívánatait, s hazánk szabadságát tétovázás nélkül aláírá, mikép az nádorunk ő felségéhez irt ezen levelében szóról szóra következik:

„Kedves öcsém, főséges főherceg nádor ur! Azon alázatos fölírásból, mellyet Magyarországom rendei nevében a mai napon kedveltséged által kezemhez vettem, megértvén a hű magyar nemzet kívánságait, semmit nem késem atyai szívem tiszta sugallatából kijelenteni: hogy mind azon kívánságoknak teljesítésére, mellyektől kedvelt Magyarországom boldogsága és alkotmányos fölvirágzása már most föltételezve vagyon, szívesen fordítandom gondjaimat. És ez okból tudtul adom kedveltségednek: hogy miután kedveltséged, — mint az ország rendeinek egyhangu akarátával elválasztott és általam megerősített nádor és királyi helytartóm, — a törvények értelmében teljes hatalommal föl van ruházva, ez országot, a hozzá kapcsolt részekkel együtt, a korona egységének és a birodalom kapcsolatának épségben

tartása mellett, az országbóli távollétem alatt, a törvény és alkotmány ösvényén kormányozni, — én a hű karok és rendeknek egy, a fonálló honi törvények értelmében *független felelős ministerium alkotása* iránti kívánatát *elfogadni hajlandó legyek*, kedveltségedet egyszersmind fölhatalmazván, miszerint e végre, a kedveltséged által előttem megnevezett férfiakkal, nekem teljesen alkalmas egyéneket jelöljen ki; egyuttal pedig oda munkálkodjék, hogy ezeknek hatásköre iránt célszerű törvényjavaslatok, a karok és rendek által is helyesen kedveltnek tartott ama legszorosb kapocsnak kellő méltánylásával, melly a *pragmatica sanctio* által egyesült, s atyai gondoskodásomra egyformán jogositott örökös tartományaim között létezik, — az említett országos folirásban érintett egyéb törvényjavaslatokkal együtt a karok és rendek által terveztessenek, és további elhatározásom alá *mielebb* terjesztessenek. Adja kedveltséged e soraim foglalátját, melly kedvelt Magyarországom mindenkor atyailag ápolt boldogsága iránti atyáskodó indulatomból származik — mint a kedveltséged által elébem terjesztett kívánatokrai legfelsőbb válaszmot, — az ország rendeinek tudomására. Bécs, böjtmáshó 17én 1848. *Ferdinand* s. k.“

Ezen legfelsőbb királyi határozat következtében nádorunk ő felsége, helytartói teljes hatalmánál fogva, *Batthyány* Lajos grófot ministerség-alkotásra bizta meg, következő levélben :

„Kedves gróf Batthyány! Ezennel tudósítom önt, hogy ő felsége meg levén győződve, miként a fönforgó körülmények sürgetőleg megkívánják, hogy azon „felelős magyar ministerium“, mellynek alakításában ő felsége mai napon kelt k. k. leirata által megegyezett, haladéktalanul összeszerkesztessék és activitásba lépjen, engem fölhatalmazni méltóztatott, hogy önt a törvények értelmében „független magyar ministerium elnökévé kinevezvén“, ön ministertársait belátása szerint akként és olly számban tegye legfelsőbb k. megerősítés végett javaslatba, a mint azt a ministerium föladatahoz ministertársai törvények utján meghatározandó hatásköréhez és saját felelősségéhez képest szüksé-

gesnek itéli. Egyébiránt legnagyobb hajlandósággal maradok méltóságodnak legszivesebb jóakarója *István* m. k. nádor.“

Ezen örvendetes eseményt nádor ő fensége a hazai hatóságokkal következő köriratban tudatta:

„Miótán ő császári királyi apostoli felsége engemet, mint az Ország nádorát és királyi helytartót, a törvények értelmében teljes hatalommal felruházni méltóztatott, hogy az Országot, hozzá kapcsolt részekkel együtt, a korona egységének és a birodalom kapcsolatának épségben tartása mellett, ő császári királyi felségének az országbeli távolléte alatt a törvény és alkotmány ösvényén kormányozzam, egyzersmind pedig az Ország rendjeinek egyhangú aláztos kívánatára, egy a fenálló honi törvények értelmében alkotandó független felelős ministerium alkotásába legkegyelmesebben megegyezni méltóztatott; én ő felségének legfelsőbb meghagyása folytán gróf Batthyány Lajos urat az emlitett magyar ministerium elnökévé olly formán neveztem ki, hogy minister társait, belátása szerint, olly számban tegye legfelsőbb királyi megerősítés végett javaslatba, a mint azt a ministerium feladatához s minister társainak a törvények útján meghatározandó hatásköréhez, és saját felelősségéhez képest szükségesnek itéli. Miről ezen nemes városi tanácsot azon meghagyással értesitem, hogy a közbátorságnak jelenleg veszélyben forgó állapota tekintetéből addig is, míg ezen felelős ministerium hatásköre törvényes úton meghatározatnék, a gróf Batthyány Lajos, mint erre meghatalmazott által aláirt rendeleteknek végrehajtását haladék nélkül eszközölvén, ezeknek foganatosítása felőli jelentéseit ugyanannak terjesszék fel. Bécsben martius 17-dikén 1848 évben. *István*, s. k. nádor.“

Hogy pedig legjobb fejedelmünk és szeretett nádorunk ezen arany szavai nem maradtak pusztá irott malasztul, ime tanusítja az itt következő *első magyar ministerelnöki körlevél*:

„Tisztelt törvényhatósági elnök ur! Az események rendkívüli gyorsasága miatt, még talán szét nem küldhetett

k. k. körlevél hiányában, a mellékelve olvasható nádorfőhercegi kinevező iratra hivatkozva: első és haladéktalan kötelességemnek tartom a törvényhatóságok fejeit, elnökeit és így önt is, uram, ő felsége nevében s a polgári hűség kötelességeire hivatalosan felhívni és megbizni, hogy a közbéke és nyugalom fentartására minden tekintélyöket, hatásukat, alárendelteiket erélyesen felhasználni s az erőszakos és ingerlő eljárásokon kívül minden segédmódokat igénybevenni, — a csend és népkedély bujtogatóira és a most még fennálló viszonyok netáni tapodóira nézve pedig a törvények rendeletét szigorun alkalmazni siessenek; nehogy minisztérium és országgyűlés, mint az átalakulás és törvényesség organumai, a nagy és nehéz munka megoldásában kicsapongások, vagy időelőtti követelések által akadályoztasanak; s a nemzet boldogsága, mielőtt alkotmányos tökélyét elérné, zavartassék. És míg egyfelől, törvényes köreiket és hatalmukat a státuspolgárok irányában igénybeveendő, hazafiúilag törekedjenek másfelől a nemzetben a bizodalom lelkét és nyugtató érzelmeit a nemzetszerető királyi felség s nádorfőherceg, mint szinte a törvényesség organumai iránt is, gerjeszteni és öregbiteni, szóval: polgári és hivatalos erélylyel eszközteni azt, hogy a hon, magához méltólag s boldogságát elősegítőleg érezze át a nemzeti szabadság első örömeit. És mind ennek pontos és hűséges teljesültét annál biztosabban várom és remélem, minthogy valamint én e kormányzat eredményeiről felelősséget vállaltam, úgy a törvényhatóságok elnökeit felelősekké teszem, mind azon nem remélendő botrányok és zavarokra nézve, mellyek az általában nem várt hanyagságból vagy egykedvűségből származnának. Pozsony, martius 17én 1848. Hazafiúi üdvözlettel s teljes bizodalommal tisztelt törvényhatósági elnök urnak kötelezettje gr. *Batthyány Lajos* s. k. nemzeti minister-elnök.“

És ezek közlése és elmondása után ugyan mit mondjunk még? Mondhatnánk é ollyant, mi a lelkesült örömet magosbra villanyozhatná föl? Mondhatnánk é ollyant, mi által hűbb szeretetet s hűbb hódolatot gerjeszthetnénk a

magyar keblekben a legjobb magyar király, a legnépszerűbb magyar nádor iránt?

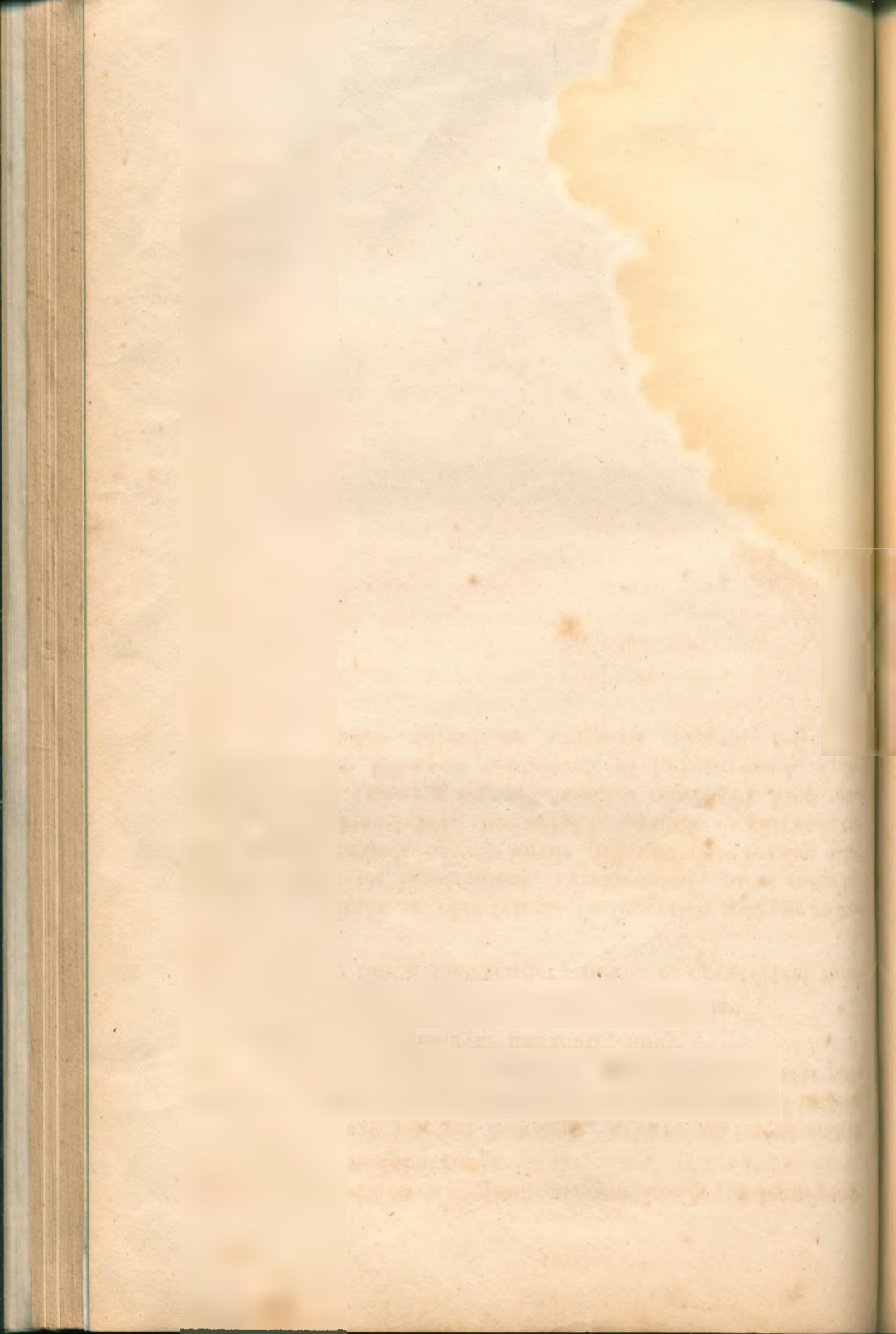
Tegyék ezt ihletett költőink, kiknek az isteni szikra tulajdonul jutott, de mi szerényen leteszszük gyarló tollunkat, s csak arra kérjük még édes véreinket, szeretett polgártársainkat a két magyar hazában; hogy

„bizzanak a honatyák őszinte buzgalmában“,

„tartsák fön a közcsendet, békét és egyetértést mindenütt“, és

„könnyítsék az első felelős és független magyar ministerség munkáját bizalommal, várakozással, mert szegény hazánk szétkuszált ügyeit kevés pillanat alatt rendes állapotba hozni nem lehet. Századokig túrtünk és vártunk remény nélkül, most a legrózsaszínűbb remények közt még néhány hetet könnyen tölthetünk el béketüréssel, s bizonyára minden törvényes vágyaink szépen teljesülni fognak!“ —

Dr. BALLAGI GÉZA

BUDÁN,

NYOMATOTT, M. K. EGYETEMI NYOMDÁBAN 1848

